

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. október 17.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!**Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor***Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget és válaszoljon a kérdésekre!***Vörösmarty Mihály: A vén cigány**

[1.] Húzd rá cigány, megittad az árát,
Ne lógasd a lábadat hiába;
Mit ér a gond kenyéren és vizen,
Tölts hozzá bort a rideg kupába.
Mindig így volt e világi élet,
Egyszer fázott, másszor lánggal égett;
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

[2.] Véred forrjon mint az örvény árja,
Rendüljön meg a velő agyadban,
Szemed égjen mint az üstökös láng,
Húrod zengjen vérszél szilajabban,
És keményen mint a jég verése,
Odalett az emberek vetése.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

[3.] Tanulj dalt a zengő zivatartól,
Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl,
Fákat tép ki és hajókat tördel,
Életet fojt, vadat és embert öl;
Háború van most a nagy világban,
Isten sírja reszket a szent honban.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

[4.] Kié volt ez elfojtott sohajtás,
Mi üvölt, sír e vad rohanatban,
Ki dörömböl az ég boltozatján,
Mi zokog mint malom a pokolban,
Hulló angyal, tört szív, örült lélek,
Vert hadak vagy vakmerő remények?
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,

Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot,
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

[5.] Mintha újra hallanók a pusztán
A lázadt ember vad keserveit,
Gyilkos testvér botja zuhanását,
S az első árvák sirbeszédeit,
A keselynek szárnya csattogását,
Prometheusz halhatatlan kínját.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot:
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

[6.] A vak csillag, ez a nyomoru föld
Hadd forogjon keserű levében,
S annyi bűn, szenny s ábrándok dühétől
Tisztuljon meg a vihar hevében,
És hadd jöjjön el Noé bárkája,
Mely egy uj világot zár magába.
Húzd, ki tudja meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot:
Sziv és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal.

[7.] Húzd, de mégse, - hagyj békét a húrnak,
Lesz még egyszer ünnep a világon,
Majd ha elfárad a vész haragja,
S a viszály elvérzik a csatákon,
Akkor húzd meg újra lelkesedve,
Isteneknek teljék benne kedve.
Akkor vedd fel újra a vonót,
És derüljön zordon homlokod,
Szűd teljék meg az öröm borával,
Húzd, s ne gondolj a világon gondjával.

1854. július-augusztus (?)

Szövegközlés:

Vörösmarty Mihály összes költeményei (1998). Osiris Kiadó, Budapest, 523–525.

1. Adja meg a költeményben szereplő alábbi kifejezések mai (köznyelvi) megfelelőjét! (Az egyes szavakhoz zárójelben megadtuk a megoldáshoz szükséges versszak/ok számát.)

másszor (1.): máskor, más(ik) alkalommal
nyűtt (1–7.): kopott, elhasznált, elnyűtt
hallanók (5.): hallanánk
szűd (7.): szíved

Adható: 4, 3, 2, 1, 0 pont

Minden helyesen megadott alak: 1 pont.

2. A *húz* ige a mű legtöbbször előforduló kifejezése. Határozza meg a szónak azt a két jelentését, amelyik a költemény – a „*Húzd, ki tudja meddig húzhatod*” sor – értelmezése során figyelembe vehető!

1. jelentés: a hegedű vonóját mozgatja, vonós hangszeren játszik, nótát játszik, zenél
2. jelentés: él, életben van, kitart valameddig

Adható: 2, 1, 0 pont

Minden helyesen megadott jelentés: 1 pont.

3. Vörösmarty alkotása több bibliai és mitológiai utalást tartalmaz.**A) Milyen bibliai történetre utalnak az alábbi verssorok? Válaszát fogalmazza meg egy mondatban!**

a)

„Mintha újra hallanók a pusztán
A lázadt ember vad keserveit”:

Lehetséges válasz:

- A „lázadt ember” kifejezés Ádám és Éva történetére utal.

b)

„Gyilkos testvér botja zuhanását”:

Lehetséges válasz:

- A „gyilkos testvér” kifejezés Káin és Ábel történetére utal.

Adható: 2, 1, 0 pont

Csak a mondatban megfogalmazott válaszra adható 1-1 pont.

B) Készítsen két érdemi információt tartalmazó lábjegyzetet a vers következő részletéhez!

„A keselynek szárnya csattogását,
Prometheusz halhatatlan kínját.”

Lehetséges válaszelemek:

- Prométheusz görög mitológiai alak, aki az istenekkel szemben az emberek pártját fogta / megszerezte számukra a tüzet / többször túljárt a főisten, Zeusz eszén is;
- büntetésből Zeusz a Kaukázus sziklájához láncoltatta Prométheuszt;
- egy keselyű tépdeste a leláncolt titán naponta visszanövő máját.

Adható 2, 1, 0 pont

Minden érdemi információ 1 pont.

4. A szakirodalom szinte egybehangzóan önmetaforaként (önszimbólumként) értelmezi a költeményben megjelenő öreg zenészt. Milyen mozzanatokkal indokolható ez az azonosítási lehetőség? Válasza legalább két érdemi megállapítást tartalmazzon!

Lehetséges válaszelemek:

- a muzsikus cigány a kor kultikus alakja (kedvhozó, gondúzó, sírva vigadó alak)
- a magyar hagyományban a zenéjével feledteti a lélek vigasztalan állapotát
- vigasznyújtó egy vigasztalan helyzetben
- a líra műnemének elnevezése a görög 'lant', 'húros hangszer' kifejezésből származik, ami a lírai műfajok zenei eredetére utal, ezért a költő alakja az irodalmi hagyományban kezdettől összekapcsolódik a zenész alakjával;
- a romantikus szerepvers hagyományainak megfelelően, hogy az öreg zenész alakja művészi önarckép (a megszólítás ebben az összefüggésben értelmezhető a költő önmegszólításának);
- a szerző a vers megírásakor (ötvenöt éves) öreg, beteg.

Két helytálló, érdemi megállapítás megfogalmazása: 1-1 pont.

Adható: 2, 1, 0 pont.

5. A) Leginkább a rapszódia műfaji sajátosságai figyelhetők meg az alkotásban. Emelje ki ennek a műfajnak három, A vén cigányban is meghatározó jellemzőjét!

A műfaj sajátosságai közül érvényes Vörösmarty művére:

- a romantikus rapszódia az ódai műfajok közé tartozik, jellemzője az ódaiság;
- jellemzője a szenvedélyes, elragadtatott hangvétel, a zaklatottság;
- az érzelmek és gondolatok szélsőséges hullámozása;
- a csapongó, töredezett gondolatmenet, kihagyások, logikai összefüggések hiánya vagy laza kapcsolata;
- a szélsőséges ellentétezés;
- erőteljes fokozás;
- különféle hangnemek (irónia, pátosz) együttes alkalmazása;
- nagyarányú metaforikus képalkotás;
- kozmikus-egyetemes szint (mitologikus-biblikus utalások);

(E műre **nem érvényes** műfaji sajátosságok, nem elfogadható közléselemek:

- gondolati és érzelmi zaklatottságával összhangban áll formai kötetlensége, esetleg szabálytalansága;
- jellemzőek lehetnek rá a váltakozó hosszúságú sorok, hiányos mondatok, a szabályos ritmus és rímképlet hiánya.)

Három helytálló, érdemi megállapítás: 3 pont. Elemenként 1-1 pont.

Adható: 3, 2, 1, 0 pont.

B) Igazolja poétikai-retorikai jegyekkel, hogy a mű az önmegszólító verstípusba tartozik! Válaszát három tartalmi elemmel indokolja!

Lehetséges válaszelemek:

- formailag, grammatikailag is egy 2. személy megszólítására épül,
- a költő önmagát szólítja meg valamilyen kiélezett élethelyzetben,
- egyoldalú dialógus, melyben két magatartáspólus kerül szembe egymással („*Húzd, de mégse...*”)

- válságkorszak hívja elő, a tudat és a sors válságélménye,
- a személyiség nem egységes, egyszerre több szereplehetőséget él meg válsághelyzetében (költő – muzsikás cigány),
- ambivalens érzelmek gondolati összegzése.

Adható: 3, 2, 1, 0 pont.

Más, jó válasz is elfogadható.

6. A költemény esztétikai hatásának egyik legfontosabb forrása, hogy két, egymástól igen eltérő hangnem, a köznapi (kollokviális) hangnem és a tragikus pátosz szerepel egymás mellett. Igazolja e két hangnem jelenlétét a szövegből idézett egy-egy verssorral!

Lehetséges példák:

kollokviális (köznapi) hangnem: *Húzd rá cigány, megittad az árát, / Ne lógasd a lábadat hiába; / Mit ér a gond kenyéren és vizen, / Húzd, ki tudja meddig húzhatod, / Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot, / Szív és pohár tele búval, borral, / Húzd rá cigány, ne gondoldj a gonddal. / Háború van most a nagy világban, / Húzd, de mégse, - hagyj békét a húrnak, / Húzd, s ne gondoldj a világ gondjával.*

Adható: 1, 0 pont; helytálló példa 1 pont.

patetikus hangnem: *Mindig így volt e világi élet, / Egyszer fázott, másszor lánggal égett; 2. versszak a refrén kivételével; 3. versszak az 5. sor és a refrén kivételével; 4–6. versszak a refrén kivételével; 7. versszak az első és utolsó sor kivételével.*

Adható: 1, 0 pont; helytálló példa 1 pont.

Az idézőjel hiányában is megadható a pont a helytálló példákra.

7. Nevezzen meg három különböző, ismétlésen alapuló stilisztikai alakzatot, amely felismerhető *A vén cigányban*! Hozzon egy-egy példát is a megnevezett alakzatokra a költeményből!

Lehetséges válaszelemek:

alakzat neve: *alliteráció*

példa: *búval, borral; zengő zivatartól; vert hadak vagy vakmerő*

alakzat neve: *fokozás*

példa: *Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl, // Fákat tép ki és hajókat tördel, / Életet fojt, vadat és embert öl // Véred forrjon mint az örvény árja, / Rendüljön meg a velő agyadban, / Szemed égjen mint az üstökös láng, / Húrod zengjen vésznel szilajabban;*

alakzat neve: *refrén*

példa: *Húzd, ki tudja meddig húzhatod, / Mikor lesz a nyűtt vonóbul bot: / Szív és pohár tele búval, borral, / Húzd rá cigány, ne gondoldj a gonddal;*

alakzat neve: *anafóra, anaforikus ismétlés*

példa: *Akkor húzd meg... / Akkor vedd fel...*

alakzat neve: *felsorolás, halmozás*

példa: *A lázadt ember vad keserveit, / Gyilkos testvér botja zuhanását, / S az első árvák sirbeszédeit, / A keselynek szárnya csattogását, / Prometheus halhatatlan kínját;*

alakzat neve: *mondatpárhuzam / gondolatritmus*

példa: *Szemed égjen mint az üstökös láng, / Húrod zengjen vésznél szilajabban, // Kié volt ez elfojtott sohajtás, / Mi üvölt, sír e vad rohanatban, / Ki dörömböl az ég boltozatján, / Mi zokog mint malom a pokolban;*

alakzat neve: *ellentét*

példa: *Egyszer fázott, másszor lánggal égett.*

alakzat neve: *szótő ismétlése / figura etymologica*

példa: *ne gondoldj a gonddal*

Adható: 3, 2, 1, 0 pont.

Pont csak abban az esetben adható, ha az alakzat megnevezése és a hozzá kapcsolt példa is helytálló.

8. Vörösmarty alkotása megidézi a bordal műfajának irodalmi hagyományát. Az alábbi idézetekben szintén megjelenik a bor-motívum. Nevezze meg a versrészletek szerzőit! (Nem szükséges a teljes szerzői név, amennyiben a szerző a leírtak alapján egyértelműen beazonosítható. A művek címének megadása nem feladat!)

a)

„Van már kenyérem, borom is van,
Van gyermekem és feleségem.
Szivem minek is szomorítsam?
Van mindig elég eleségem.”

A szerző neve: Kosztolányi Dezső (*Boldog, szomorú dal*)

b)

„Ezerszer gondolt csodaszépet,
Gondolt halálra, borra, nőre,
Minden más táján a világnak
Szent dalnok lett volna belőle.”

A szerző neve: Ady Endre (*A Hortobágy poétája*)

c)

„Útas, köszönj rám egy pint bort:
Itt látsz nyugodni egy jámbort,
Kedves élete-párjával,
Csikóbőrös kulaccsával!”

A szerző neve: Csokonai Vitéz Mihály (*Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz*)

d)

„Elzengett az őszi boros ének.
Mégfülledt már hüse a pincének.
Szél s viz csap a csupasz szőlőtőre.
Ludbörzik az agyagos domb bőre,
elomlik és puha sárrá rothad,
mint mezitlen teste egy halottnak.”

A szerző neve: Babits Mihály (*Ősz és tavasz között*)

e)

„Gyűlölöm azt, aki telt kupa mellett, bort iszogatóván,
háborút emleget és lélekölő viadalt.

S kedvelem azt, aki bölcs és Aphrodité meg a Múzsák
szép adományairól zengve szeretni tanít.” (Radnóti Miklós fordítása)

A szerző neve: Anakreón /Anakreon (*Gyűlölöm / Gyűlölöm azt...*)

Adható: 5, 4, 3, 2, 1, 0 pont

Minden helyesen megnevezett szerző 1 pont. (Az eltérő írásmód – pl. Csokonay – helyesírási hiba.)

9. Állapítsa meg, hogy milyen verselési rendszerbe tartozik a 8. feladat e) idézete! Nevezze meg az idézet második sorában felismert sorfajta!

Az e) idézetre jellemző verselési rendszer: antik időmértékes verselés / időmértékes verselés
A második sorában felismerhető sorfajta neve: pentameter

Adható: 2, 1, 0 pont.

Minden helyes válasz 1 pont.

10. Nevezze meg pontosan az alábbi idézetekben kiemelt szintagmák/szószerkezetek típusait!

a) *Odalett az emberek vetése.*: birtokos jelzői alárendelő szintagma/szószerkezet

b) *Vert hadak vagy vakmerő remények?*: választó mellérendelő szintagma/szószerkezet

c) *Tanulj dalt a zengő zivatartól.*: tárgyi alárendelő szintagma/szószerkezet

Adható: 3, 2, 1, 0 pont.

Minden helyesen megnevezett szószerkezet teljes változata: 1 pont.

11. A) Az alábbi idézet szerzőjének több művét is Vörösmarty fordította. Nevezze meg a szerzőt és adja meg az idézett mű címét!

„Barátaim, rómaiak, földieim,

Figyeljetek rám.

Temetni jöttem Caesart, nem dicsérni.

A rossz, mit ember tesz, túléli őt;

A jó gyakorta sírba száll vele.”

A szerző neve: William Shakespeare / Shakespeare

Az idézett mű címe: *Julius Caesar*

Adható: 2, 1, 0 pont.

Minden helyes válaszelem 1 pont.

B) Hozzon egy-egy példát Vörösmarty munkásságából az alábbi műfajokra!

honfoglalási tárgyú eposz	<i>Zalán futása</i>
drámai költemény, emberiségdráma	<i>Csongor és Tünde</i>
epigramma	<i>A Guttenberg-albumba</i>

Adható: 3, 2, 1, 0 pont.

Minden helyes válaszelem 1 pont.

12. Adja meg a Vörösmarty-költemény címét, amelyből az alábbi idézet származik, majd nevezze meg azt a történetfilozófiai, történelemszemléleti elgondolást, amelyet a szövegrészlet közvetít!

„Rakjuk le, hangyaszorgalommal, amit
Agyunk az ihlett órákban teremt.
S ha összehordtunk minden kis követ,
Építsük egy újabb kor Babelét,
Míg oly magas lesz, mint a csillagok.
S ha majd benéztünk a menny ajtaján,
Kihallhatók az angyalok zenéjét,
És földi vérünk minden csepjei
Magas gyönyörnek lángjától hevültek,
Menjünk szét mint a régi nemzetek,
És kezdjük újra túrni és tanulni.”

A mű címe: *Gondolatok a könyvtárban*

Az elgondolás lényege: ciklikus/körkörös történelemfelfogás

A vers pontos címének megnevezése 1 pont, a történetfilozófiai elgondolás lényegének megnevezése szintén 1 pont.

Adható: 2, 1, 0 pont.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS ELVEI

1. A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!
2. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.
3. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. A lehetséges tartalmi elemekben megfogalmazott fogalmi kifejtettség nem kritériuma a maximális pontszámnak.
4. A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő.
5. A javítási-értékelési útmutató közli a műértelmező szövegalkotás, valamint a reflektáló szövegalkotás feladatokra adható pontok teljesítménytartományait.
4. Az értékelő az adott feladatmegoldást az egyes értékelési szempontokon belül abba a teljesítménytartományba sorolja be, amely kritériumainak az a leginkább megfelel. A teljesítménytartományokon belül – a megfelelés mértékének, arányának megfelelően – az értékelő dönt az elért pontszámról. Az elvárt terjedelemtől való eltérés pontvesztéssel jár, ide értve az alacsonyabb vagy a jelentősen magasabb szószámú kidolgozást.
6. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a tartalmi, a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat, valamint a feladatkiírás szempontjából releváns helyes válasz elemeket. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
7. Ha a vizsgázó nem a feladatban kitűzött témát dolgozza ki, vagy egyáltalán nem oldotta meg a szövegalkotási feladatot, a szövegalkotási feladatra adható pontszáma minden értékelési szempont esetében 0 pont.

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEG ALKOTÁSA Tartalom – adható összesen 15 pont. A bázisszöveg és feladat értéke; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, tématarítás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.	
Pont	A teljesítménytartomány jellemzői
15–12 pont	a feladatban kijelölt valamennyi értelmezési szempontra utal, kitér, válaszol; kifejtett, indokolt, tárgyszerű állítások, következtetések; ítélőképesség, releváns értékítélet; az értelmezési szempontoknak megfelelő tárgyi-fogalmi tudás meggyőző alkalmazása; indokolt példák, hivatkozások
11–6 pont	részleges megfelelés a feladat szempontjainak; helyenként kifejtetlen állítások, következtetések; a tárgyi-fogalmi tudás részben elfogadható alkalmazása, esetleges tárgyi tévedések; több elemében helytálló kifejtés, releváns vélemény
5–0 pont	alig vagy nem reflektál a feladatban adott szempontokra; többségükben felületes, tartalmatlan közlések, megalapozatlan állítások; hiányos, téves tárgyi-fogalmi tudás, esetenként alapvető félreértések
Szövegszerkezet – adható összesen 5 pont. A felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem: 400-800 szó) szerint.	
5–4 pont	tudatosan felépített gondolatmenet; arányos tagolású szerkezet: bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás; elvárt terjedelem
3–2 pont	részben rendezett gondolatmenet; aránytalan, erőltetett és/vagy hiányzó szerkezeti egységek (bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás); elvárt terjedelem
1–0 pont	bizonytalan, azonosíthatatlan gondolatmenet; kirívó szövegtagolási hibák, hiányok; elvárt alatti terjedelem (400 szó alatt) elvárt feletti terjedelem (900 szónál több)
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) – adható összesen 10 pont. A nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.	
10–8 pont	megfelelő nyelvi regiszter; választékos, világos megfogalmazás és mondszerkesztés; pontosan alkalmazott, az értelmezési szempontokhoz illő gazdag szókincs; kifejező, árnyalt, következetes előadásmód; esetleg néhány kisebb nyelvi bizonytalanság
7–6 pont	gördülékeny megfogalmazás, átlátható mondszerkesztés; az értelmezési szempontoknak megfelelő szókincs; többnyire szabatos előadásmód; esetleg néhány, az értelmezést nem befolyásoló nyelvi, nyelvhelyességi hiba
5–3 pont	jellemzően töredékes vagy dagályos előadásmód, értelemzavaró mondszerkesztési, szókincsbeli pontatlanságok, nyelvhelyességi hibák; bizonytalanság a nyelvi regiszterben
2–0 pont	a szövegre nagyrészt jellemző igénytelen, pongyola nyelvhasználat; a megértést alapvetően gátló stilisztikai, nyelvhelyességi hibák, szegényes, széteső mondszerkesztés; sivár szókincs, értelemzavaró szóhasználat

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEG ALKOTÁSA

Olvassa el és értelmezze Kosztolányi Dezső versét! Elemzésében mutassa be az alábbi létösszegző költemény nyelvi-stilisztikai jegyeit! Vizsgálja meg és értelmezze a mű motívumhálóját is!

Megoldása 400–800 szó terjedelmű legyen!

Kosztolányi Dezső: *Ha negyvenéves...*

Ha negyvenéves elmúltál, egy éjjel,
egyszer fölébredszt és aztán sokáig
nem bírsz aludni. Nézed a szobádat
ott a sötétben. Lassan eltünődöl
ezen-azon. Fekszel, nyitott szemekkel,
mint majd a sírban. Ez a forduló az,
mikor az életed új útra tér.
Csodálkozol, hogy föld és csillagok közt
éltél. Eszedbe jut egy semmiség is.
Babrálsz vele. Megúnod és elejted.
Olykor egy-egy zajt hallasz künn az utcán.
Minden zajról tudod, hogy mit jelent.
Még bús se vagy. Csak józan és figyelmes.
Majdnem nyugodt. Egyszerre fölsóhajtasz.
A fal felé fordulsz. Megint elalszol.

(1929)

Forrás: *Kosztolányi Dezső összegyűjtött versei* (1964). Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó. 505.

A feladatkiírás szempontjaira a vizsgázónak mindenképpen szükséges válaszlelemeket adnia; ezek hiánya tartalmi pontvesztéssel jár.

A **Tartalom** szempont szerint akkor helyezhető a dolgozat a legmagasabb kategóriába, ha a feladatban foglalt szempontok mindegyikét releváns, értékelhető közlésben meggyőzően kifejti, összefüggéseiben bemutatja, azaz

1. értelmezésében feltárja a mű gondolatvilágát,
2. bemutatja Kosztolányi versének nyelvi-stilisztikai jegyeit,
3. feltárja a mű motívumait, értelmezi a vers motívumhálóját.

Lehetséges tartalmi elemek a feladat kiírásának szempontjai szerint

A mű gondolatvilága

- Kosztolányi többször mérlegre tette életét (*Most harminckét éves vagyok, Hajnali részegség*). A *Ha negyvenéves...* kezdetű, 1929-ben írt verse a *Számadás* című ciklusban jelent meg 1935-ben, és ahogy a ciklus elnevezése is jelzi, a fő téma a létértékelés, létértelmezés (*Halotti beszéd; Ének a semmiről*).
- A költemény az élet fordulópontjának érzett léthelyzetben keletkező tűnődés. A személyesség átüt a grammatikai formán is, s az alanyiságot juttatja érvényre lírai meditációjában. A vers már a felütésével (*Ha negyvenéves elmúltál*) az ún. önmegszólító verstípusba sorolható.

- Az önmegszólító versek gyakran a lírai én válságát fejezik ki.
- Az önmegszólító verstípus létrejöttében szerepet játszhat:
 - az alkotói léthelyzet,
 - a magatartás válsága,
 - bizonyos létállapotban számvetés,
 - köz- és magánéleti szerepválság.
- A tünődés kiváltója a 40. életév betöltése, amely alkalom az önfelköszöntésre. („Leltár készítése” pl. József Attilánál a *Születésnapomra*). Az önmegszólító verstípus hagyományától eltérően Kosztolányi létértelmező költeménye nem önfelköszöntő, viszont jellemzi az önmegfigyelés. Az élet fordulópontját jelentő életév tünődésre készítet.
- Az érzelmi szituáció: a lírai én illúziótlanul figyel önmagára. Az öregedéssel való szembesülés krízisélménye önéletrajzi ihletettséggű: ebből a nézőpontból figyelmezteti a befogadót.

Kosztolányi versének nyelvi-stilisztikai jegyei

- Az önmegszólító verstípus sajátossága a fordulópontot jelentő léthelyzet, élethelyzet lelki vetületének nyelvi megformálása. A Kosztolányi-mű lírai énje éjszakai meditációjában a hétköznapi élőbeszéd (köznyelvi beszédforma, a képiességet nélkülöző, dísztelen, prózához közelítő, meditatív versbeszéd) természetességével vallja meg az élet apró dolgain való tünődését és a mulandóság gondolatát is.
- A *Ha negyvenéves...* nélkülözi a *Hajnali részegség* stílusbeli gazdagságát. Rövid mondatok jellemzik a verset: a 15 soros költeményt 17 mondat alkotja, egymást váltó gondolatfoszlányok (nem egyszer töredékes mondatszerkezettel, tudatosan depoetizált nyelvhasználattal) – már a klasszikus modernizmust meghaladó, a modernista költészet poétikai jegyeit mutatja a vers. (*Még bús se vagy. Csak józan és figyelmes. | Majdnem nyugodt.*)
- Tömbszerűség (astrofikus szerkezet)
- Prózaiság: a szöveg szinte prózai jellegű (igék, enjambement-ok szerepe)
- A felsorolás és az ismétlés alakzatai (pl. ellentétek mint a belső vívódás, önreflexió megjelenítésére használt stilisztikai, poétikai eszközök).
- Szekvenciális építkezés: 3 pilléren nyugszik a mű – ezeket az 1. a 7. és a 15. sorok adják.
 - az 1. (*Ha negyvenéves elmúltál*) a jelenhez, az elmúlás rettenetének megtapasztalásához kötődik (evokálja Dante híres sorát: „Az emberélet útjának felén...”);
 - a 7. sor a jövőre utal (*mikor az életed új útra tér*);
 - a 15. sor a léttapasztalat tudatos távoltartása (*A fal felé fordulsz. Megint elalszol.*)

Motívumok, motívumháló

- Az éjszakai **felébredéstől** az apró zajok észlelésén, a látszólag jelentéktelennek tetsző gondolatokon való **tünődés**en át jutunk el az **elalváshoz**.
A **felébredés** (~ ráébredés), a lírai alany nyugtalanságának okai az éjszakai nyugalmat zavaró, a lelket, az elmét foglalkoztató gondolatok lehetnek. S ez nem csupán *egy semmisség*, ez lehet a halálra, az elmúlásra gondolás is, bár ezt rezignált magatartással fogadja: *Még bús se vagy. Csak józan és figyelmes. | Majdnem nyugodt. [...] Megint elalszol.*
A **tünődés** (~ számvetés) a szöveg felszínén:

-
- a környezettel, a külvilág észlelésével, érzékelésével kapcsolatos (*Nézed a szobádat; egy-egy zajt hallasz künn az utcán*),
 - testi állapottal kapcsolatos (*Ha negyvenéves elmúltál; egyszerre fölébreds; Fekszel, nyitott szemekkel; A fal felé fordulsz. Egyszerre fölsóhajtasz. Megint elaszol.*),
 - lelkiállapotra utal (*Még bús se vagy. Csak józan és figyelmes. | Majdnem nyugodt.*); mentális folyamatot jelez (*eltűnődöl; csodálkozol; Eszedbe jut egy semmiség is. babrálsz vele. Megúnod és elejted.*).

A befejezést pedig lezárságot sugallón az **elalvás** (~ belenyugvás, elmúlás) motívuma adja.

– Ellentétek:

- a **föld** és a **csillagok** (**lent** és **fent**),
- **bezártság** és **végtelenség**,
- **konkrét** és **elvont**,
- **racionális** és **irracionális**;

Minden, a feladatkiírásnak megfelelő, a megoldókulcstól eltérő, de a szövegre épülő, helytálló értelmezés elfogadható!

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA 20 pont	
Tárgyi tudás, általános tájékozottság; problémaérzékenység, gondolatgazdagság; gondolatmenet, szövegfelepítés; nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) szerint.	
Tartalom	
5–4 pont	releváns, tárgyyszerű választ ad a feladat valamennyi szempontjára, bizonyítja tájékozottságát, kritikai gondolkodását, alkalmazza tárgyi tudását
3–2 pont	a feladatmegoldásban részleges válaszok; hiányos tájékozottság, esetleges tárgyi tévedés/ek
1–0 pont	erősen hiányos megoldás, kitér az adott szempontok elől; tájékozatlanság, félreértések
Problémaérzékenység	
5–4 pont	problémamegoldó gondolkodás, meggyőző, kifejtett állítások, következtetések; gondolati érettség, nyitottság, gondolatgazdagság, ítélőképesség érvényesülése
3–2 pont	helyenként kifejtetlen, megalapozatlan állítások; kevésbé releváns, közhelyes gondolatok
1–0 pont	érzéketlenség a problémára; irreleváns megállapítások, félreértések, felületos megközelítés
Gondolatmenet	
5–4 pont	relevánsan felépített gondolatmenet; arányos tagolású szerkezet: bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás; elvárt terjedelem: 150-450 szó
3–2 pont	meggyőző gondolatmenetre törekvés; aránytalan, erőltetett és/vagy hiányzó szerkezeti egységek (bekezdések, felvezetés, kifejtés, lezárás); elvárt terjedelem (150-450 szó)
1–0 pont	bizonytalan, azonosíthatatlan gondolatmenet; kirívó szövegtagolási hibák, hiányok; elvárt alatti terjedelem (150 szó alatt) elvárt feletti terjedelem (550 szó fölött)
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	
5–4 pont	megfelelő nyelvi regiszter; választékos, gördülékeny megfogalmazás, kifejező mondszerkesztés; gazdag, pontosan alkalmazott, az értelmezési szempontoknak megfelelő szókincs; kiváló nyelvhelyesség
3–2 pont	választékosságra törekvés; néhol töredékes előadásmód, mondszerkesztési, szókincsbeli pontatlanságok, bizonytalanság a nyelvi regiszterben; néhány nyelvhelyességi hiba
1–0 pont	igénytelen, dagályos nyelvhasználat; stilisztikai hibák, szegényes, pongyola mondszerkesztés, szókincs; értelemzavaró megfogalmazások (nyelvhelyességi hibák)

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA

„Vajon tudatos munka-e az irodalmi névadás, érzi-e a fontosságát az író, elmélkedik-e a név megválasztásáról, hangzásáról, jelentéséről, jellemző erejéről, a hős és a név összeilléséről? Vagy ösztönösen bukkan fel a név? Mi vezeti az írot a név megválasztásában; tudatalatti erők, vagy csak a véletlen? Nem mi magunk tulajdonítunk-e csak fontosságot a kérdésnek, s magyarázunk bele a névadásba olyan szándékot és indítékot, amelyekre az író sohasem gondolt?”

Forrás: Kovalovszky Miklós (1934): Az irodalmi névadás. *A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 34:2

„Az írók gyakran felhasználják hőseik alakjának megalkotásakor azt a lehetőséget, hogy egyes nevek felismerhető jelentéssel vagy sajátos érzelmet, érzeteket keltő hangalakkal bírnak, esetleg valamilyen általános képzet, vélekedés vagy hagyomány kapcsolódik hozzájuk.”

Forrás: Slíz Mariann (2006): A beszélő nevek mint a posztmodern eszközei. *Magyar Nyelvőr* 130: 290–301.

„A tulajdonnévhez kötődő asszociációk és hangulatok olyan stilisztikai lehetőségeket tartalmaznak, amelyeket a költők, írók többnyire kihasználnak. Az irodalmi alkotásokban található nevek azon kívül, hogy a jellemzés eszközei, a legtágabb értelemben véve az írói szándék és képzelet megvalósítói is.”

Forrás: Vácziné Takács Edit (2018): Az írói névadás sajátosságai Karinthy Frigyes művei alapján. *Magyar Névtani Értekezések* (6:37)

Ön szerint a szépirodalomban alkalmazott írói névadás és a nevekkel kapcsolatos előismereteink befolyásolják-e az adott mű értelmezését? Hogyan hat(hat) a befogadás folyamatára, ha az olvasó felismeri, hogy a szereplőnek beszélő neve van?

Fejtse ki véleményét! Reflektáljon az idézetek megállapításaira, és legalább három különböző műből konkrét példákkal igazolja álláspontját!

Megoldása 150–450 szó terjedelmű legyen!

Lehetséges tartalmi elemek:

- egy író adhat **valós, teljesen hétköznapi nevet** hősének, ebben az esetben a név és viselője között nincs kapcsolat; ebben az esetben a névadás önkényes, véletlenszerűnek tűnő
- **motiválatlannak tűnik** a névadás a befogadó számára akkor is, ha ugyan az író/költő él a névadás adta lehetőségekkel, de ez a szándék az olvasó számára nem világos, hiányzik az előismeret
pl. *Ágnes asszony* gr. 'hagnósz' = 'szűzies', 'tisztá'; lat. *agnus* = 'bárány'
Antigoné = gr. 'nemzetségéből kiemelkedő', 'kiváló'; 'lábadó'
Krisztyán Tódor = gr., lat. közvetítéssel *Christianus* = 'krisztusi', 'Krisztushoz tartozó'
Megváltó = helyettes halál
- a **fiktív irodalmi nevek** között viszont sok esetben találkozhatunk motivált nevekkel a név jelentése és a névviselő valamely jellemzője, tulajdonsága között kapcsolat van, ezeket beszélő neveknek is hívjuk
- a **humor és a karakterek** néhány vonással történő **jellemzése** szempontjából fontos szerepe lehet a beszélő neveknek: *Harangláb*, *Fejenagy*, *Csepü Palkó* / *Nemadózy*, *Nyakaló*, *Ingady*
- a **köznévi jelentés miatt a névvel való jellemzés egyértelműbb**: *Patikárius Jancsi*, *Druma Szilárd*, *Suhajda*, *Vajkay*, *Bovary*, *Marmeladov*, *Luzsin*, *Candide*, *Gregor Samsa*, *Vér Klára*, *Tünde*, *Balga*, *Lédér*, *Mirigy*, *Árvácska*, *Akakij Akakijevics Basmacskin*,

-
- **a mesék** névadásában is ez érvényesül: pl. *Hófehérke, Tündérszép Ilona, Muzsikás Palkó, Babszem Jankó, Fanyűvő, Piroska, Gombóc Artúr, Mekk Elek, Süsü, Bűdös Pizsamázó, Dörmögő Dömötör*
 - köznévi jelentés, mégis inkább a **névhez fűződő hangulat** dominál: *Pacsirta, Pillangó, Rezeda Kázmér, Esti Kornél*
 - **egyéni képzetek, asszociációk:** *Édes Anna ~ édesanya, Anna ~ adna*
 - **megtestesítő nevek:** az őket tartalmazó szövegtől függetlenül is van viselőjük: *Szindbád, Odüsszeusz, Prométheusz, Káin, Barabbás, Tímár Zsófi* stb. A név eredeti viselőjével való asszociációk; szövegen kívüli, előzetes tudás; intertextualitás, evokatív erő
pl. Krúdy Gyula: *Szindbád*
Márai Sándor: *Béke Ithakában*
Lázár Ervin: *Tűz*
Kosztolányi Dezső: *Káin*
Karinthy Frigyes: *Barabbás*
Tóth Krisztina: *Tímár Zsófi muskátlija*
 - **olyan tulajdonnevek, melyek utalnak viselőjük társadalmi hovatartozására:** *Kárpáthy Zoltán, Baradlay Kazimir, Szakhmáry Zoltán, Noszty Feri / Kis János, Csuri Jóska, Bodri juhász*
 - **a becézés, mint a név hangulatát befolyásoló tényező:** *Rozika, Erzsók, Ágika*
 - **a névvel való megjelölés hiánya:** egy betű: *B.* (Déry Tibor), *K.* (Kafka), *H.* (Borbély Szilárd), *Dr. K.H.G.* (Örkény)
 - a posztmodern irodalomban a nevek hiánya
 - **a kortárs irodalomban** pl. Háy János névadása: szereplői nem a kortárs irodalom megszokott módján névtelenek; nem készen kapják, hanem kiérdeklődnek a nevüket: pl. *a gyerek, az apa, a nagymama, a fiú, az anya, a haverom mamája, a férfi, a cégvezető, az új nő* stb.
 - **a tulajdonnevek fordításakor** el kell döntenie a fordítónak, hogy az adott nevet beszélő névnek fordítja-e, azaz jelentéssel ruházza fel, és a jellemzés eszközeként kezeli a célnyelven is a szereplő(k) nevét; vagy a jelentés átvitele helyett inkább a hasonló hangzást választja: *McGonagall ~ McGalagony*, vagy éppen meghagyja az eredeti nevet: *Harry Potter* (Angliában nagyon is semleges, hétköznapi név; éppen az a név üzenete, hogy egy átlagos gyerekből is lehet hős. Ebben az esetben nem lett volna szerencsés a magyarul viszont már ritka névnek számító *Fazekas Henrikre* fordítani)

A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhasználati, nyelvhelyességi hibák jelölése

A szaktanár az előforduló hibákat piros tollal javítja. Ceruzás bejegyzések, jelek a dolgozatokban nem hagyhatók.

- tartalmi hiba: _____
- szerkesztési hiba: - - - - -
- szórend, mondatrend: a helyes sorrendet függőleges vonalakkal és a szavak fölé írt számozással jelöljük. A bekezdések sorrendjét a margón számozással jelöljük.
- logikai hiba, ugrás a tagmondatok, mondatok vagy bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: →, ←, ↑, ↓
- logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔
- nyelvhasználati, nyelvhelyességi és stílushibák jelölése hullámos vonallal történik:

~~~~~

Az egymást követő mondatokban folyamatosan jelentkező, ismétlődő hibák esetében a hullámos vonalat a margón, függőlegesen kell kitenni.

- hiányzó bekezdés jele: fordított Z betű
- fölösleges bekezdés (álbekezdés) jele: áthúzott fordított Z betű
- szövegbeli hiány jele: √
- a feladatkiírás szempontjából releváns tartalmi elem jelölése: ✓

A helyesírási hibák jelölési formái

- súlyos hiba: 2 vagy 3 vonalas aláhúzás (az aláhúzás fejezze ki a hiba pontértékét)
- enyhe (egyéb) hiba: 1 vonalas aláhúzás
- egybeírás jele: függőleges vonás alul-fölül domború félkörrel: ⊕
- különírás jele: függőleges vonás alul-fölül homorú félkörrel: ⊖
- A helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is. A könnyebb összeszámolás végett a hibapont a hibával egy sorban a margón jelölhető.

A helyesírási hibák értelmezése és minősítése

- A helyesírás értékelése az érettségi írásbeli vizsgán 2017 májusától A magyar helyesírás szabályainak 12. kiadása alapján történik.
- Ismétlődő hibákra csak az első előfordulás alkalmával adható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban előforduló megegyező hiba számít ismétlődő hibának. Ugyanazon toldalékok hibás írása különböző szavakban nem ismétlődő hiba. (A központozási hibák minősítését l. alább.)
- A közkeletű szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy szakszókincse közkeletűnek tekintendő (pl. metafora, szimbólum, ars poetica, motívum)
- A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba (pl. a *-ban/-ben* és a *-ba/-be* határozóragok keverése).
- Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat a javító tanár ugyanúgy súlyos és egyéb hibák közé sorolja, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit az enyhe hibák közé kell sorolni. A költői-írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében nem hiba, ha az idézet szó szerinti és idézőjellel jelölt. Amennyiben az idézet jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor az előforduló hibákra a hibának megfelelő hibapontszámot kell adni.

- A helyesírási hibákat a szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorban, valamint a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.
- **A vizsgadolgozat a helyesírás és az íráskép szempontjából nem értékelhető, azaz 0 pont, ha:**
  - a vizsgázó a műértelmező szövegalkotási feladatot nem oldotta meg, vagy a megoldás terjedelme kevesebb, mint 40 szó
ÉS
  - a reflektáló szövegalkotási feladatot nem oldotta meg, vagy a megoldás terjedelme kevesebb, mint 15 szó
ÉS
  - a javító tanár úgy ítéli meg, hogy a szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorban a vizsgázói megoldások terjedelme összességében nem teszi lehetővé a helyesírás és az íráskép értékelését.
- Ha a vizsgázó a megírt szövegalkotási feladatban a kidolgozási idő alatt javítani akar, akkor a javítás szabályos módja: a dolgozatíró javítani kívánt szót /szavakat egy vonallal áthúzza, a helyesnek vélt szót /szavakat pedig újra leírja.
- Az ékezethasználattal pongyolának minősül, ha az egyezményes ékezetek helyett a vizsgázó egyéni jeleket használ. Az egyéni írássajátosságok nem mentesítik a vizsgázót a hosszú és a rövid magánhangzók megkülönböztetésének kötelezettsége alól.

A helyesírási típushibák pontozása

Megjegyzés: Az alábbiakban a súlyos hibáknak két típusát különböztetjük meg: az egyik 3 hibapontot, a másik 2 hibapontot ér.

Súlyos hiba (3 hibapont)

- mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban (pl. *friss, kommunikáció, kötelezettség*)
- mássalhangzók kapcsolódásának hibás jelölése (teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés, nyúlás, kiesés (pl. *Ivett-tel, dühhel/dühvel, százsor, színpad, mondja, hallgat, egyes, gondtalan*)
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknevek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknevek (pl. *francia, balatoni, vendéglátóipari, adys*) esetében
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása (pl. *lemegy, megy le, le fog menni*)
- a *ly – j* tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban, az *ly – j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése (pl. *folyik, folyjon, megfojtja*)
- a felszólító módú igealakokban (pl. *higgyen, hagyja*)

Súlyos hiba (2 hibapont)

- tagadószó egybeírása az igével, a tagadott szóval, a tagadott kifejezéssel
- magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban (pl. *árbóc, búra, immunis*; az *a-á* és *e-é* hangok felcserélése nem időtartamhiba, csak enyhe hiba)
- közhasználatú szavak elválasztása
- mondatkezdő nagybetű tévesztése

Enyhe (egyéb) hiba (1 hibapont)

- közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása (pl. *csoda szép, nagy méretű, véghez visz; nyitvatartás (üzemidő), kémiaszakkör, szabadvers, vendéglátóipari*)
- nem közhasználatú szavak súlyos hibái
- köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. világháború)
- kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *New York-i, budapest – bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
- betűtévesztés vagy felcserélés, betűkihagyás, szótagkihagyás
- a központoszási hibák kivételével minden más, a súlyos hibák között nem felsorolt hiba

Központoszási hiba (összesen maximum 4 hibapont)

A központoszási hibák típusai:

- mondatzáró írásjelek
- tagmondatok közötti írásjelek (ide soroljuk a közbeékelés jelölését is)
- mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése
- egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (pl. a címek, a megszólítás, az idézés írásjelei, sorszámnevek, dátumok írása, szavak és szórészek közötti írásjelek elmaradása, írásjel indokolatlan átvitele új sorba, valamint minden olyan írásjel-használati hiba, ami az 1-3. típusba nem tartozik)

5, bármely típusú központoszási hiba után 1 helyesírási hibapont jár. Központoszási hibákkal 4 hibapontnál több nem szerezhető.

A helyesírási vizsgapont kiszámítása

A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá úgy történik, hogy a javító tanár összegzi a súlyos, az enyhe és a központoszási hibák hibapontjait, majd a következő táblázat szerint átváltja vizsgapontokra:

Hibaponthatár	Vizsgapont
0–2	8
3–4	7
5–6	6
7–8	5
9–10	4
11–12	3
13–14	2
15–16	1
17 –	0

Az íráskép értékelése

Adható összesen 2 pont a rendezettség, az olvashatóság és a kulturált forma (javítások, ékezethasználát kulturáltsága) alapján. A pongyola ékezethasználát hibái (az ékezetek egyéni vagy nehezen azonosítható módon jelölése) és a magánhangzók időtartamhibái nem moshatók egybe.

Teljesítményszintek:

- A dolgozat írásképe **0 pont**, ha az íráskép alig olvasható vagy a terjedelem nagy részében rendezetlen, vagy sok és kulturálatlan javítás van a szövegben, vagy a dolgozatíró az ékezetek szabályos jelölésére nem fordít figyelmet. A felsorolt hibatípusok közül egyetlen hibatípus megléte is 0 pontot eredményez, ha nagyszámú hiba fordul elő.
- **1 pont adható**, ha a dolgozat írásképe alapvetően rendezett, zömében jól olvasható, s a külső forma hibáinak száma (javítások, ékezethasználata rendezettsége) néhány hibánál nem több.
- **2 pont adható**, ha a dolgozat írásképe rendezett, végig jól olvasható, javításai szabályosak, és ékezethasználata követi a szabályos hangjelölést.